

Eduskunnan hallintovaliokunta

HaV@eduskunta.fi

Viite: Asia: O 29/2020 vp Valtion henkilöstön suojaaminen ja suojautuminen työtehtävissään koronavirusepidemian aikana

Valtion henkilöstön suojaaminen ja suojautuminen työtehtävissään koronavirusepidemian aikana

Eduskunnan hallintovaliokunta oli pyytänyt 24.3.2020 kokoukseen selvitystä teemasta, miten sisäisen turvallisuuden henkilöstöä suojataan ja henkilöstö suojautuu työtehtävissään koronavirusepidemian aikana.

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt lisäpyyntönä 1.4.2020 kokoukseen informaatiota teemasta, miten tämän tyyppiseen tilanteeseen on etukäteen varauduttu, sisäisen turvallisuuden viranomaisten tilannekuvasta ja viranomaisten toiminnasta sekä myös suojautumisesta ja suojaamisesta.

Sisäministeriö lausuu kunnioittavasti vastauksenaan seuraavaa:

Sisäisen turvallisuuden viranomaisten tilannekuva ja viranomaisten toiminta

Ministeriöt tekevät yhteistyötä normaali- ja poikkeusoloissa. Pysyviä yhteistyöelimiä valtioneuvostossa ovat kansliapäällikkö- ja valmiuspäällikkökokous. Kansliapäällikkökokous toimii valtioneuvoston johtamisen tukena. Häiriötilanteissa johtamisen tukena toimii myös valmiuspäällikkökokous. Sisäministeriön kansliapäällikkö ja valmiuspäällikkö ovat olleet myös jäseninä COVID-19-koordinaatioryhmässä.

Valtioneuvoston todettua 16.3.2020 yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, että maassa vallitsevat valmiuslain 3 §:n 3 ja 5 kohdassa tarkoitetut poikkeusolot, on valmiuspäällikkökokous toiminut aktiivisesti kokonaisuuden johtamisen tukena erityisesti yhteisen tilannekuvan varmistamisessa ja eri viranomaisten toimintojen koordinoinnissa. Valtioneuvoston kanslian yhteydessä toimiva valtioneuvoston tilannekeskus huolehtii tilannetietojen kokoamisesta ja poikkihallinnollisesti tilannekuvan kokoamisesta ja ylläpitämisestä sekä välittämisestä valtion johdolle, valtioneuvostolle ja muille viranomaisille.

Sisäministeriössä kansliapäällikön johtoryhmää, joka on samalla sisäministeriön valmiustoimikunta, avustaa valmiustyöryhmä. Työryhmä varautuu sisäministeriön toimenpiteitä edellyttävissä häiriötilanteissa valmiustoimikunnan erikseen osoittamiin erityistehtäviin sekä niiden

organisoimiseen sisäministeriössä. Sisäministeriön hallinnonalalla ministeriö ja toimialat ovat suunnitelmin varautuneet erilaisiin häiriötilanteisiin tai poikkeusoloihin. Nyt todetuissa poikkeusoloissa sisäministeriön hallinnonalalla eri viranomaiset ovat tarvittaessa antaneet toimialoillaan tarkempia määräyksiä tai ohjeita.

Tarkemmin tilannekuvatoiminnasta sisäasiainhallinnossa

Sisäministeriön hallinnonalan toimialoilla tilannekuvaa ylläpidetään virastoissa pääsääntöisesti 24/7. Valtioneuvoston tilannekeskuksesta annetun lain (300/2017) pohjalta on omia tarkentavia hallinnollisia ohjeita, joiden perusteella ilmoitetaan välittömästi tietoja ja koostetaan määräajoin raportteja. Sisäasiainhallinnossa virastojen tulee pitää sisäministeriä informoituna. Näin koostetut tiedot muodostavat perustan tilannekuvalle myös pandemiatilanteessa.

Sisäasiainhallinnon tilannekuvatoiminnan edelleen tehostamiseksi osassa virastoissa on otettu käyttöön vuorokausiraportointi -menettely ja jäljempänä kuvattu viikkoraportointi. Edelleen on suunnitteilla aktivoida sisäministeriön tilannekeskus. Se toimisi 1.4.2020 lukien pääosin virtuaalisesti virka-aikana.

Sisäministeriön määräys tilannekuvatoiminnan tehostamisesta (viikkoraportointi)

Sisäministeriö on 20.3.2020 antanut määräyksen koronapandemian vuoksi. Sisäasiainhallinnon tilannekuva kattaa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan, rajavartiolaitoksen, poliisin, maahanmuuton, siviilikriisinhallinnan sekä kansainvälisten asioiden osuuden.

Yllä mainitun määräyksen pohjalta on käynnistetty säännöllinen viikkoraportointi 23.3.2020 alkaen. Ensimmäinen raportti koski viikkoa 12.

Viikon 12 tilanteen yhteenvetona todettiin, että sisäministeriön hallinnonalalla pystytään hoitamaan lakisääteiset tehtävät vallitsevassa tilanteessa. Koronapandemia ei toistaiseksi ollut heijastunut henkilöstötilanteeseen etätöiden merkittävää lisääntymistä lukuun ottamatta. Viranomaisten toimintakyky oli säilynyt asianmukaisena ja viranomaiset olivat varautuneet tilanteen vaikeutumiseen.

Viikon 13 tilanteen yhteenvetona sisäministeriö toteaa, että ministeriön osastojen toiminta jatkuu normaalisti ja hallinnonalalla pystytään hoitamaan lakisääteiset tehtävät vallitsevassa tilanteessa. Tehtäviä joudutaan kuitenkin priorisoimaan. Koronapandemia ei toistaiseksi ole merkittävästi heijastunut henkilöstötilanteeseen etätöiden huomattavaa lisääntymistä lukuun ottamatta. Viranomaisten toimintakyky on säilynyt asianmukaisena ja viranomaiset ovat varautuneet tilanteen vaikeutumiseen.

Sisäministeriö toteaa lisäksi, että strategisten tehtävien kannalta kriittisen henkilöstön tilannetta seurataan ministeriössä ja toimialoilla tehostetusti tarvittavien toimenpiteiden käynnistämiseksi.

Valtion henkilöstön suojaaminen ja suojautuminen työtehtävissään koronavirusepidemian aikana, hallintovaliokunnan kokous 24.3.2020.

Sisäministeriön osastot ja erillisyyksiköt ovat toimittaneet hallintovaliokunnan 24.3.2020 kokoukseen asiantuntijalausuntonsa. Sisäministeriö uudistaa 24.3.2020 tilaisuuteen toimitetut asiantuntijalausunnat sekä päivittää tiedot osin ministeriön poliisiosaston, rajavartio-osaston ja pelastusosaston toimittamin uusien tiedoin, jotka ovat 1.4.2020 kokousta varten seuraavat:

1. Sisäministeriön poliisiosasto

Valtion henkilöstön suojaaminen sisäministeriössä

Työturvallisuuslain (738/2002) 8 §:n 1 momentin mukaan työnantajan on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Tässä tarkoituksessa työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat.

Valtioneuvosto teki maanantaina 16.3. linjauksia koronavirustartuntojen leviämisen hidastamiseksi ja riskiryhmien suojelemiseksi. Linjaukset ovat voimassa 13.4.2020 saakka. Linjauksissa todetaan mm., että julkisen sektorin työnantajat määräävät ne julkisen sektorin työntekijät etätööhön, joiden työtehtävät sen mahdollistavat.

Sisäministeriön henkilöstölle on annettu COVID -19 tilanteen edetessä useita toimintaohjeita hygieniaan ja henkilöstön sairastumisiin liittyen. Näitä on päivitetty säännöllisesti. Toimilla pyritään sisäministeriön toimintakyvyn ylläpitämiseen. Nämä perustuvat pääosin valtioneuvoston yhteisiin ohjeisiin. Toimintakyvyn varmistamiseksi sisäministeriön henkilöstö työskentelee pääsääntöisesti etätöissä. Sisäministeriön henkilöstö ei lähtökohtaisesti osallistu matkustamista edellyttäviin kokouksiin tai tilaisuuksiin, ellei osallistuminen ole välttämätöntä. Sisäministeriön tiloissa ei järjestetä kuin välttämättömiä kokouksia ja tilaisuuksia, joihin osallistuisi ulkopuolisia henkilöitä.

Valtioneuvoston kanslia antoi 4.3.2020 ministeriöille valtioneuvoston toimintaohjeet COVID -19 varautumisesta. Ohjetta on sittemmin täydennetty 12.3.2020 ja 17.3.2020 annetuilla ohjeella. Viimeisimmässä päivityksessä valtioneuvoston kanslia kehottaa ministeriöitä käyttämään etätöitä toistaiseksi pääasiallisena työskentelymuotona valtioneuvoston linjausten mukaisesti. Yleisesti Suomeen joko työ- tai lomamatkalta palaavan virkamiehen tulee jäädä etätööhön.

Valtioneuvoston tiloissa on siirrytty korotettuun siivoustasoon 12.3.2020 alkaen. Korotettu siivoustaso tarkoittaa, että yhteisissä tiloissa olevat kosketus- ja otepinnat puhdistetaan desinfioivalla puhdistusaineella kolme kertaa päivässä. Yhteisiä tiloja ovat mm. käytävät, wc:t, kahvi- ja taukotilat ja kokoustilat. Kosketus- ja tartuntapintoja ovat esimerkiksi ovenkahvat, hanat, valokatkaisijat, painonapit. Lisäksi valtioneuvoston toimitiloihin voidaan tehdä lyhyellä vasteajalla tehostettu desinfiointisiivous, jos tietoon tulee epäiltyjä sairastumis- tai altistumistapauksia valtioneuvoston tiloissa.

Etukäteen varautuminen ja tilannekuva

Sisäministeriön kansallisen turvallisuuden yksikkö vastaa ministeriön ja sen hallinnonalan yhteisen varautumisen ja valmiussuunnittelun yleistä ohjausta ja yhteensovittamista. Sisäministeriön poliisiosasto osallistuu ministeriön valmiustoimintaan ja tilannekuvan tuottamiseen yhteistyössä hallinnonalan toimijoiden kanssa.

Lisäresursointi

Poliisin henkilöstön lisäresursointia on selvitetty sisäministeriön selvityksessä asiaan O 31/2020 vp. Näiden lisäksi tarvitaan lisärahoitusta hankintojen sekä muiden palvelujen ostoon määrärahaa, jolla varmistetaan se, että työturvallisuus säilyy poliisin henkilöstöllä huolehtien myös asiakkaiden turvallisuudesta.

Poliisin toimet

Hallintovaliokunta on pyytänyt erikseen Poliisihallitulta selvitystä, miten sisäisen turvallisuuden henkilöstöä suojataan ja henkilöstö suojautuu työtehtävissään COVID -19 tilanteen aikana. Lisäksi on pyydetty informoimaan sisäisen turvallisuuden viranomaisten tilannekuvasta ja viranomaisten toiminnasta sekä myös suojautumisesta ja suojaamisesta.

Sisäministeriön poliisiosaston saamien tietojen mukaan Poliisihallitus on yhdessä poliisin yksiköiden kanssa valmistautunut ja toiminut jo useiden viikkojen ajan poliisin henkilöstön

suojaamiseksi COVID -19 viruksen tartunnoilta. Poliisilla on suuri yhteiskunnallinen vastuu suojata väestöä sekä hoitaa tehtäviään poikkeusoloissa. Siksi poliisin tulee turvata oma toimintakykynsä ja riittävä määrä henkilöstöä ydintehtäviin.

Poliisihallitus on esittänyt sisäministeriölle, että sisäisen turvallisuuden kriittisten toimijoiden kuten poliisin henkilöstön COVID -19 testaamista ja myös tarvittavien suojavälineiden saaminen pitäisi huomioida. Sisäministeriö edistää tätä asiaa.

2. Sisäministeriön rajavartio-osasto

Rajavartiolaitos aloitti keskitetysti aiemmin laadittujen tartuntatautisuunnitelmien ja -ohjeiden päivittämisen helmikuussa koronatilanteesta tehtyjen uhka-arvioiden perusteella.

Työturvallisuuslain (738/2002) ja tartuntatautilain (1227/2016) asettamien velvoitteiden perusteella Rajavartiolaitoksen kaikissa hallintoyksiköissä laaditut tartuntatautisuunnitelmat ja -ohjeet ovat toimineet pohjana toiminnassa nykyisessä tilanteessa. Näissä suunnitelmissa ja -ohjeissa järjestetään muun muassa alueellisesti yhteistyö alueen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja kunnan kanssa torjuntatyötä varten sekä ohjeistetaan henkilöstön toiminta tartuntatautivaaratilanteessa (mukaan lukien suojavälineiden käyttö).

Samaan aikaan tartuntatautisuunnitelmien ja -ohjeiden päivittämisen kanssa Rajavartiolaitoksessa aloitettiin myös koronavirustartuntaa ehkäisevien toimintaohjeiden antaminen henkilöstölle. Koronavirustilanteen varautumisryhmä perustettiin Rajavartiolaitoksen esikuntaan 6.3.2020. Tilannetta aloitettiin tällöin myös johtaa ja seurata keskitetysti. Ensimmäinen laaja varautumismääräys henkilöstön suojaamiseksi Rajavartiolaitoksessa annettiin 10.3.2020. Tätä määräystä täydennetään ja päivitetään jatkuvasti tarpeen vaatiessa. Määräystä on täydennetty 30.3 mennessä kaksi kertaa.

10.3.2020 annetussa määräyksessä henkilöstöä ohjeistettiin ennaltaehkäisyyn (mm. hygieniä) ja toimenpiteisiin tartuntaa epäiltäessä. Määräyksessä annettiin myös useita linjauksia henkilöstön suojaamiseksi ja operatiivisen toiminnan turvaamiseksi. Keskeisimpiä viimeksi mainituista olivat virkamatkien ja vierailujen sekä ei-välttämättömien kokoontumisten kieltäminen välittömästi. Myös koulutusta rajoitettiin heti merkittävästi ja seuraavassa vaiheessa lähiopetus Raja- ja merivartiokoululla lopetettiin kokonaan. Rajavartiolaitoksen henkilöstölle, joille se on ollut tehtäviensä puolesta mahdollista, annettiin mahdollisuus etätyöhön. Kaikkien työtä on priorisoitu ja henkilöstöä on koko valtakunnan alueella jaettu eri ryhmiin toiminnan jatkuvuuden takaamiseksi. Kiinteistöjen siivoamista on tehostettu.

Edellä mainitun määräyksen lisäksi Rajavartiolaitoksessa on julkaistu useita koko henkilöstölle tarkoitettuja ohjeita, jotka on koottu Rajavartiolaitoksen intranet-sivuille yhden kokoavan ”Korona-info” -otsikon alle. Nämä liittyvät usein Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tai työterveyshuollon tuottamaan hyödylliseen materiaaliin tai annettujen määräysten käytännön soveltamisohjeisiin esimerkiksi työaikojen ja poissaolojen merkitsemisestä järjestelmiin poikkeustilanteessa.

Edellä mainittujen tartuntataudin leviämistä ehkäisevien toimien lisäksi Rajavartiolaitoksessa on tehostettu työsuojelua ja -turvallisuutta. Tämä tarkoittaa sitä, että työturvallisuusasioita käsitellään kaikissa hallintoyksiköissä yhteisesti ajantasaisen tiedon perusteella, sisäistä tiedottamista on lisätty, työprosessien turvallisuutta valvotaan (esim. suojavälineiden käyttö ja riittävyys) ja henkilöstön työturvallisuuteen liittyvät havainnot ja henkilökunnan kysymykset käsitellään ilman viivytyksiä. Työsuojelun yhteistoimintaelimet kokoontuvat tarvittaessa lyhyelläkin varoitusajalla etäyhteyksiä hyödyntämällä. Yhteydet Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntijapalveluihin sekä Rajavartiolaitokselle työterveyspalveluja tuottavaan yritykseen ovat korostetun aktiivisia.

Henkilökunnalla on työtehtävissään käytössä suojavälineitä ja -varusteita tartuntoja vastaan. Näitä ovat hengityssuojaimet, suu/nenä -suojaimet, kertakäyttökäsineet, suojahaalarit sekä käsien

jatkuvaan pesuun ja desinfiointiin tarkoitetut aineet. Suojavarusteita hankitaan ja niiden määrää valvotaan keskitetysti Rajavartiolaitoksen esikunnasta käsin päivittäin. Suojavarusteiden käyttöön on annettu ohjeet ja esimiehet eri työpisteissä valvovat niiden oikeanlaista käyttöä työturvallisuuden varmistamiseksi ja myös suojavälineiden riittävyyden takaamiseksi. Tällä hetkellä suojavarusteiden riittävyydessä ja lisähankintojen toteuttamisessa ei ole ongelmia.

Voimassa olevan ohjeen mukaan virkamiehet käyttävät aina asiakkaisiin kosketuksissa ollessaan kertakäyttökäsineitä. Hengityssuojaimia käytetään yli 15 minuuttia kestävässä lähikontaktitilanteissa (esim. asiakkaan kuljetus, kuulustelut, rekisteröinnit) yskivän tai aivastelevan asiakkaan kanssa. Tällöin myös asiakkaalle annetaan suu-nenäsuojus asioinnin ajaksi. Lisäohjeita suojautumiseen annetaan jatkuvasti terveydenhuollon asiantuntijoiden suositusten mukaisesti.

Rajavartiolaitoksessa valvotaan sairastumistilannetta jatkuvasti. Henkilöstölle julkaistaan intranet-sivustolla joka päivä ajantasaiset tiedot asiasta. 30.3 tilanteessa Rajavartiolaitoksessa ei vielä ole ollut varmistettuja koronavirustartuntoja ja poissaolo-tilanne on normaali. Rajavartiolaitos on varautunut sairauspoissaolojen lisääntymiseen aiemmin varautumismääräyksen toimenpiteiden kuvailun yhteydessä esitetyn tavoin (esim. priorisointi, henkilökunnan jakaminen eri ryhmiin) sekä valmistautumalla erilaisten henkilöstöreservien käyttöön.

3. Sisäministeriön pelastusosasto

Pelastustoimen valtakunnallisen tilannekuvan perusteella pelastuslaitosten henkilöstössä oli 23.3.2020 mennessä havaittu yhteensä kuusi varmistettua koronavirustapausta ja suunnittelemttomasti poissa olevia oli yhteensä 426 henkilöä. Hätäkeskuslaitoksen henkilöstössä ei ollut varmistettuja koronavirustapauksia ja suunnittelemttomasti poissa olevia henkilöitä oli yhteensä 76. Toistaiseksi koronaviruksella ei ole ollut suurta vaikutusta pelastuslaitosten ja Hätäkeskuslaitoksen suorituskyyhiin.

Vastauksena hallintovaliokunnan kysymykseen, miten henkilöstöä suojataan ja miten henkilöstö suojautuu, pelastusosasto toteaa seuraavaa: pelastushenkilöstöllä on monia muita työaloja paremmat mahdollisuudet suojautua, sillä pelastustoiminta yleensäkin vaatii aina suojavarusteiden käyttöä. Kaikilla pelastustoimintaan osallistuvilla on käytössä aina omat henkilökohtaiset suojavarusteet (paloasu). Lisäksi pelastustehtävillä on mahdollista käyttää tarvittaessa myös raskaampaa suojavarustusta, kuten kemikaalisuojapukuja sekä muita suojavälineitä, jos se tarpeelliseksi katsotaan. Pelastuslaitoksilla on käytössä myös hengityssuojaimia kevyistä kertakäyttöisistä kasvomaskeista ja silmäsuojaimista aina raskaisiin paineilmalaitteisiin. Kaikkia pelastuslaitosten välineitä ja suojavarusteita voidaan käyttää tarvittaessa myös tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi.

Saatujen tietojen perusteella pelastuslaitokset ovat ohjeistaneet henkilöstöään. Nämä ohjeet käsittävät yleisesti esim. THL:n ja muiden terveysviranomaisten antamia ohjeistuksia tartuntatautien leviämisen ehkäisemiseksi. Lisäksi pelastuslaitokset ovat vaihtelevasti ohjeistaneet henkilöstöään muissa epidemiaan liittyvissä asioissa.

Tilanteen parantamiseksi ja varautumisen tehostamiseksi sisäministeriön pelastusosasto on valmistellut valtakunnallista ohjeistusta pelastuslaitosten henkilöstön suojaamiseen pelastustoiminnassa. Tähän ohjeeseen sisällytetään mm. seuraavia asioita:

- Pelastustoiminnan suorituskyvyn suunnittelu muuttuvassa tilanteessa (altistetaan mahdollisimman vähän henkilöitä tartunnalle)
- Pelastusmuodostelmien hälyttämiseen liittyvät erityispiirteet
- Toimet matkalla pelastustehtävään, jos kohteessa on kohonnut mahdollisuus koronavirustartuntoihin
- Tilannekeskusten rooli ja tuki ko. tehtävissä
- Suojaustaso ml. suojavaatetus, hengityssuojaimen ja muun henkilökohtaisen suojauksen käyttö

- Toiminta pelastustehtävän aikana
- Toiminta tehtävän jälkeen
- Varusteiden huolto

Lisäksi ohjeeseen lisätään suosituksia pelastuslaitosten henkilöstön työkykyisyyden ylläpitämisestä ja toiminnan jatkuvuuden varmistamisesta. Sisäministeriön ohje pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön suojaamisesta ja toiminnasta COVID-19-epidemian aikana on allekirjoitettu ja toimitettu pelastuslaitoksille 27.3.2020.

Edellisen lisäksi hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriön pelastusosastoa informoimaan sisäisen turvallisuuden viranomaisten tilannekuvasta. Sisäministeriön pelastusosaston näkemyksen mukaan pelastustoimi kykenee huolehtimaan pelastustoiminnasta pelastuslaitosten palvelutasopäätöksissä mainitun mukaisesti.

Asia O 31/2020 vp henkilöiden liikkumisen rajoittaminen Uudenmaan maakunnan alueelle ja alueelta valmiuslain 118 §:n nojalla

Hallintovaliokunnan asian O 31/2020 vp, henkilöiden liikkumisen rajoittaminen Uudenmaan maakunnan alueelle ja alueelta valmiuslain 118 §:n nojalla (teema: selvitys henkilöiden liikkumisen määräaikaisten rajoitusten toimeenpanosta. Poliisin tehtävänä on valvoa liikkumisrajoituksia) osalta viitataan sisäministeriön poliisiosaston antamaan erilliseen selvitykseen.

Tiedoksi

Ministeri Ohisalo
 Valtiosihteeri Parviainen
 Kansliapäällikkö Pimiä
 Erityisavustaja Kerman
 Erityisavustaja Laaksonen
 Erityisavustaja Pyykkönen
 Johdon sihteeri Söderman
 Johdon sihteeri Landström
 Johdon sihteeri Alvesalo
 Assistentti Kautto
 SM/hallinto- ja kehittämisosasto, pelastusosto, poliisiosasto, maahanmuutto-
 osasto, rajavartio-osasto, kv-asioiden yksikkö, kansallisen turvallisuuden yksikkö
 oikeus@intermin.fi